

**Základní škola Gutha – Jarkovského
Kostelec nad Orlicí**

**Školní vzdělávací
program pro ŠD**

Zpracovali: Jitka Bezdíčková
Mgr. Jitka Šveidlerová
Tereza Zimová, DiS.
Eva Langrová
Mgr. Jiřina Hejčlová

Platnost: Od 1. září 2017

Schválil: Mgr. Jiří Němec
ředitel školy

Obsah :

1. Charakteristika ŠD
2. Ekonomické a personální podmínky
3. Psychosomatické podmínky
4. Cíle ŠD
5. Kompetence ŠD
6. Obsah vzdělávání
7. Časový plán vzdělávání
8. Podmínky přijímání žáků do ŠD
9. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

1. Charakteristika ŠD

ŠD v Kostelci nad Orlicí má 5 oddělení rozdělena do dvou pracovišť. Pracoviště Erbenova se nachází v samostatné budově se zahradou v těsné blízkosti školy. V přízemí je vstupní veranda, sklad hraček, dvě šatny a první oddělení. V prvním patře jsou další dvě oddělení. Ve druhém patře se nachází prostorná půda. V přízemí je WC pro chlapce a v prvním patře pro dívky. V suterénu je sklep a kotelna s plynovým kotlem, kterým je budova vytápěna. Pracoviště Drtinova nemá samostatnou budovu, nachází se v ZŠ. V současné době zde fungují dvě oddělení.

Oddělení jsou vybavena odpovídajícím nábytkem, pomůckami, hračkami, stolními hrami, časopisy, příruční knihovnou, dále televizí, CD přehrávači a počítači. Všechny vnitřní i venkovní prostory školní družiny splňují všechny bezpečnostní i hygienické normy dle platných předpisů týkajících se čistoty, teploty, vlhkosti vzduchu, osvětlení, hlučnosti apod. Pro pobyt venku má k dispozici velkou zahradu s dřevěnými průlezkami, skluzavkou a pískovištěm. Pedagogičtí pracovníci sledují další možnosti doplňování a zlepšování materiálních podmínek zejména pro výtvarné a sportovní činnosti.

Prostory ŠD jsou vybaveny koberci, které jsou pravidelně vysávány.

Při ranní docházce využívají děti odpočinku na koberci, volí klidové aktivity, společenské hry, vyprávění, malování, případně krátkodobě využívají počítačovou techniku.

Do klidového režimu po obědě je denně zahrnut odpočinek s četbou nebo poslechem. ŠD využívá přilehlou zahradu, tělocvičnu ve škole a také pořádá pravidelné vycházky do okolí. Děti přebírá vychovatelka po skončení vyučování a odchází společně na oběd do školní jídelny. Poté přechází do ŠD, kde se děti převlékají do odpočinkového oblečení.

Na začátku školního roku jsou žáci poučeni o bezpečnosti a společenských normách v ŠD, na zahradě, při společných vycházkách a akcích. O poučení je veden záznam přiložený v přehledu VVP.

V případě úrazu jsou všichni poučeni jak postupovat. Je povinností úraz zapsat.

Dítě musí ihned hlásit vychovatelce jakékoli zranění při činnostech.

ŠD má zpracován řád a používá roční plán.

K bezproblémovému chodu ŠD je třeba vést děti jednotlivých ročníků k příznivému sociálnímu klimatu, vzájemnému respektu, přátelskému vztahu k ostatním dětem a pracovníkům ŠD, naučit je asertivně řešit konflikty, bránit se šikaně a patologickým jevům. Vychovatelka je nápomocná při řešení problémů dětí a spolupracuje s rodiči.

2. Ekonomické a personální podmínky

- Spotřeba tepla a světla je hrazena zřizovatelem.
- Materiál je hrazen z neinvestičních nákladů.
- Úhrada nákladů na dítě je ošetřena vyhláškou.
- Platba činí 500 Kč na půl roku. Platba je hrazena převedením částky s variabilním symbolem dítěte na účet školy.
- Pedagogické působení zajišťuje 5 vychovatelek, mají předepsanou odbornou způsobilost. Jejich pracovní doba a organizace práce dětí je organizována tak, aby byla vždy při všech činnostech zajištěna optimální péče. Vychovatelka odpovídá za úroveň výchovně vzdělávací práce, bezprostředně ji řídí a podílí se na ní. Provádí komplexní vychovatelskou činnost ve školní družině, rozvíjí zájmy, znalosti a tvořivé schopnosti dětí, specificky rozvíjí osobnost dítěte včetně usměrňování variantních výchovných metod a hodnocení její účinnosti. Spolupracuje s třídními učiteli, seznamuje se se zprávami pedagogicko-psychologické poradny, s výsledky lékařských vyšetření a rodinnými problémy, které mohou mít vliv na práci dítěte ve školní družině. Spolupracuje s rodiči dětí. Chová se a jedná v souladu se společenskými pravidly, pedagogickými a metodickými zásadami výchovy a vzdělání dětí. Má zájem o svůj odborný růst, soustavně se vzdělává a to v samostatném studiu nebo v organizovaných formách dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Vede určenou dokumentaci (příhlášky, přehled výchovně vzdělávací práce, docházkový sešit pro ranní družinu).

3. Psychosomatické podmínky

Životospráva – ve školní jídelně nenutíme děti do jídla, ale snažíme se, aby alespoň všechno ochutnaly a naučily se tak zdravému způsobu stravování.

Psychohygienu – zajišťujeme dětem pravidelný denní řád, který je natolik flexibilní, že umožňuje přizpůsobit organizaci momentální situaci a zájmu dětí, při vhodném počasí lze aktivity provádět na zahradě ŠD. Děti jsou zatěžovány přiměřeně věku, mají možnost si kdykoliv odpočinout a relaxovat. Vychovatelka respektuje individuální potřeby dětí, vhodně na ně reaguje a v rámci možností se snaží uspokojovat, naslouchá problémům dětí a snaží se je řešit.

Psychosociální podmínky – dětem je vytvářeno takové prostředí, aby se cítily spokojené, bezpečné a jisté. Každé dítě má stejná práva, možnosti, povinnosti, nikdo není zvýhodňován či znevýhodňován. Je respektována osobní svoboda a volnost dětí, i když je podřízena stanovenému řádu chování a norem. Při všech činnostech je počítáno s aktivní účastí dítěte, snažíme se o nenásilnou komunikaci, která je dětem příjemná, navozuje vzájemný pocit důvěry a spolupráce. V dětech je rozvíjena citlivost pro vzájemnou toleranci, ohleduplnost, zdvořilost, vzájemnou pomoc a podporu ve vztahu k ostatním.

4. Cíle ŠD

Základním prostředkem ŠD je hra založená na zážitku účastníků, která obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje vědomosti a dovednosti, navozuje kladné emoce. Strategií pedagogické práce je respektování požadavků pedagogiky volného času.

- Probouzet v dítěti kladný přístup ke školní družině, naučit jej rozlišovat čas práce, čas odpočinku a relaxace. Rozvíjet osobní přístup k získávání nových vědomostí pro jeho osobní všeobecný rozhled, podněcovat k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů, pomáhat rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi.
- Výrazně motivovat nabízené zájmové činnosti a rozvíjet praktické dovednosti v zájmových činnostech, využívat dětské zvědavosti k samostatnému myšlení a tvoření vlastních prací.
- Učit dítě správným zásadám chování k ostatním, rozvíjet kamarádství, vést ke komunikaci, rozvíjet schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých, vést k toleranci k dětem jiné kultury bez předsudků o společenských vrstvách a majetku.
- Naučit dítě správnému chování k pedagogům, občanům obce a ostatním dospělým.
- Vést dítě ke vztahu k vlastnímu zdraví, zdravému prostředí ve společnosti a přírodě.

5. Kompetence ŠD

5.1. Kompetence k řešení problémů

Rozpracování pro věk 6 – 10 let

Analýza problému:

- sám nebo ve spolupráci s vychovatelkou dítě problém pojmenuje
- určí, koho a čeho se problém týká
- odhadne, co způsobuje problém
- rozpozná, zda se již setkal s podobným problémem
- identifikuje alespoň jedno místo, které je z hlediska řešení problému rizikové
- posoudí, jak by problém viděl někdo jiný

Plánování řešení:

- při řešení jednoduchého problému předvídá, jaké situace by mohly nastat
- vytváří a využívá vizuální znázornění jednoduchého (známého) problému
- posoudí (zjistí), zda může jednoduchý (známý) problém vyřešit s tím, co ví
- informace nutné k vyřešení jednoduchého problému, a alespoň jednu identifikuje

- navrhne možnosti, kterých by při řešení mohl použít
- formuluje s pomocí vychovatelky, za jakých podmínek je možné zvolit dané řešení
- vybírá vhodnější řešení z navržených možností a obhájí je

Řešení problému:

- samostatně nebo s pomocí vychovatelky postupuje systematicky při řešení jednoduchého problému
- pokračuje v hledání řešení, i když byl napoprvé neúspěšný
- nečeká na hotová řešení a začíná řešit problém sám či s menší pomocí
- rozpozná a uvědomí si s menší pomocí spolužáka nebo vychovatelky chybu v řešení a opraví ji
- pokusí se v případě jednoduchého problému vyvinout novou hypotézu, i když se předchozí ukázala mylná

Experimentální práce:

- navrhne jednoduchý experiment pro ověření jednoduché hypotézy
- provádí jednoduchý experiment
- vyhodnocuje výsledky jednoduchého experimentu
- samostatně nebo s pomocí vychovatelky vyvozuje závěry z poznatků získaných prostřednictvím jednoduchého experimentu

Posouzení a aplikace řešení:

- posoudí s pomocí vychovatelky, zda jeho výsledné řešení dává smysl
- využije výsledná řešení v konkrétních situacích
- srozumitelně vysvětluje své řešení
- neukvapuje se ve svých závěrech
- změní své závěry na základě nových informací
- vysvětlí konkrétní důsledky výsledných řešení – přínosy a nežádoucí dopady

5.2. Kompetence komunikativní

Rozpracování pro věk 6 – 10 let

Práce s informacemi (jejich výběr, třídění) :

- v textu, promluvě či jiném záznamu najde ty myšlenky a místa, které jsou vzhledem k zadanému úkolu klíčové a stručně je shrne
- v různých zdrojích, které má k dispozici, najde informace, které souvisejí s tématem, o němž s vychovatelkou a ostatními dětmi diskutují
- pod vedením vychovatelky pozná, které informace v textu si protirečí
- porovná různá tvrzení k danému tématu, pozná, když se od sebe liší
- s pomocí vychovatelky pozná, když ho autor textu o něčem přesvědčuje manipulativním způsobem.

Způsob vyjadřování (jeho srozumitelnost a logika):

- používá výstižné výrazy
- k vyjádření používá grafických znázornění
- při popisu situací nebo vyprávění příběhu ze života postupuje chronologicky od začátku do konce, najde příčiny a následky dané situace a popíše je

Ústní projev:

- pro jednotlivce i celou skupinu srozumitelně vysloví svou myšlenku, shrne nejdůležitější informace, které se dočetl nebo které vybral z ústního projevu druhého, a stručně a srozumitelně je sdělí ostatním, souvisle a zřetelně vypráví krátký příběh nebo popisuje jednoduchou situaci, uvědomuje si přítomnost posluchačů
- rozlišuje, zda mluví se svým vrstevníkem (dítětem) nebo s dospělým
- když mluví před ostatními, sleduje jejich chování a reaguje na ně
- mluví nahlas a zřetelně

Naslouchání, navazování a udržování kontaktu při komunikaci:

- vyslechne druhého, aniž by ho zbytečně přerušoval, udržuje s mluvčím oční kontakt
- za pomoci starších osob nebo svých vrstevníků naváže v kolektivu nové kontakty a domluví se s osobami, které dosud neznal
- když něčemu nerozumí, zeptá se
- odpoví na položenou otázku, řekne svůj názor na věc
- když s druhým nesouhlasí, řekne mu to
- přihlásí se o slovo, řídí se pravidly diskuse
- v diskusi mluví tak, aby mu ostatní rozuměli
- přemýšlí o názorech druhých (chce je slyšet, není k nim hluchý) a respektuje, že mohou mít názory odlišné od jeho, přijme, když druhý nesouhlasí s jeho názorem (nezlobí se na něj pro jeho názor)
- různými způsoby vyjádří své názory, pocity a myšlenky
- popisuje, co se mu nelíbí na názoru či výsledku práce druhé osoby
- hájí svůj názor na věc, zformuluje, proč je o věci přesvědčen, je ochoten svůj názor změnit na základě nových informací
- pokud je pro něj nějaká komunikace nepříjemná a má pocit, že ho chce někdo o něčem proti jeho vůli přesvědčit, podle situace s ním odmítne komunikaci
- spolupodílí se na utváření pravidel komunikace v oddělení

5.3. Kompetence sociální a personální

Rozpracování pro věk 6 – 10 let

Přípravná fáze práce ve skupině:

- než začne pracovat, probere vlastními slovy zadaný úkol
- rozdělí si ve skupině role
- upraví pracovní místo, aby se skupině dobře pracovalo, půjčuje pomůcky
- dodržuje termín splnění úkolu, plní mezitermíny dohodnuté s vychovatelkou
- spolupodílí se na vytvoření pravidel spolupráce, domluvená pravidla dodržuje, upozorní na jejich porušení

- plní jednoduché úkoly s menším počtem kroků, plní jasné role s návodem a dotahuje je do konce, rozpozná, že jednoduchý úkol je hotov
- při potížích se svou částí práce hledá pomoc nejprve u ostatních dětí, nakonec u vychovatelky
- v případě potřeby nabízí svou pomoc – ochotně vyhoví při žádosti o pomoc
- po dobu práce udržuje pracovní pořádek, po skončení práce se postará o úklid

Vyhodnocení práce ve skupině:

- ze zadaných hledisek sleduje práci celé skupiny, jednotlivců i sebe a hodnotí ji spolu s vychovatelkou
- pod vedením vychovatelky navrhuje, co by se příště mělo dělat stejně a co jinak
- vyslovuje své ocenění nápadů a práce druhých
- neodmítá ani nekritizuje nápady, dokud nejsou prozkoumány, neposmívá se, reaguje na informaci a nikoli na osobu
- při potížích nebo nezdaru neshazuje vinu na druhé

Podložená volba osobních cílů:

- z nabídky úkolů si vybere takové, které dokáže splnit sám nebo s pomocí skupiny
- vyslechne, co mu druzí nebo vychovatelka o jeho práci říkají, radí se s vychovatelkou, jak zlepšit své další jednání na základě toho, co se dozvěděl ze zpětné vazby

5.4. Kompetence občanská

Rozpracování pro věk 6 – 10 let

Respekt k druhým:

- vyslechne názor druhých až do konce, zdržuje se odsuzujících komentářů, neposmívá se, ověřuje si, jak ostatní něco chápou, jaký názor na věc mají druzí, vyptává se, proč si to myslí
- emocím druhých se neposmívá
- při posuzování konkrétních událostí a problémů ve svém okolí se ptá: „Jak bych se na to díval, kdybych byl někým jiným (tím druhým, jiným žákem, vychovatelem, rodičem)?“
- nevyjadřuje se pohrdavě

Pravidla:

- s pomocí dospělého vytváří a formuluje pravidla soužití jednotlivého společenství (oddělení, kroužku), pravidla dodržuje nebo přijímá důsledky vyplývající z jejich nedodržení, ve sporech se dovolává pravidel
- chová se tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly ostatní a nepoškozovaly prostředí

Odmítání násilí:

- v konfliktní situaci navrhuje, jak by bylo vhodné jednat, neponižuje druhé

- snaží se získat pomoc pro napadeného kamaráda, všímá si křivdy, neoplácí
- pomáhá ostatním dětem, i když nejsou kamarádi, vychovateli, rodičům, pod vedením dospělých promýšlí možnosti pomoci druhým a zapojuje se do podpory vzdálených lidí
- navrhuje, co konkrétního by oddělení mohlo podniknout, aby byl odstraněn některý nežádoucí

Respekt k právům jednotlivce:

- nad návrhy ostatních o společných záležitostech uvažuje a neodmítá je rovnou, podává své osobní návrhy k diskusi, neodmítá realizovat přijatá řešení, netrucuje
- posuzuje, jak v reálné životní situaci, kterou prožil, byla respektována jeho práva
- pokud nezná důvody pro to, co je mu jako dítěti zakázáno nebo mu není dopřáno, požádá o vysvětlení a to trpělivě vyslechne a respektuje

Udržitelnost života:

- respektuje základní jednoduchá pravidla trvale udržitelného života (třídí své odpady, zhasíná, neplýtvá vodou, bere si jen tolik, co sní)

Krizové situace:

- zná telefonní čísla, místa nebo osoby pro přivolání pomoci, ví, jak přivolá pomoc, případně ji poskytne
- v kritických situacích bez zmatků počká na instrukce nebo si najde vhodnou osobu, která mu pomůže
- vyhýbá se známým nebezpečím v okolí bydliště a školní družiny, řídí se radami a doporučeními dospělých v tom, jak předcházet rizikům

Vztah ke kulturnímu dědictví:

- osobní vztah k prostoru, kde žije, projevuje znalostí místa, neničením památek, výzdoby, přírody, užitných objektů
- ke hře i spolupráci přijímá ostatní a neodmítá nikoho
- navštěvuje kulturní události v obci po výběru vychovatelky

5.5. Kompetence pracovní

Rozpracování pro věk 6 – 10 let

Plánování:

- reflektuje, zda měl dost nebo málo času na práci a jak čas využil
- pro vlastní činnost vybere z nabídky takové materiály a nástroje, které nejlépe odpovídají pracovnímu úkolu a připraví je
- pro danou činnost zvolí a připraví vhodné pracovní místo

Vlastní práce:

- pracuje podle osvědčeného postupu, pokud si neví rady, požádá o pomoc ostatní děti či vychovatelku
- přehledně zaznamená, popřípadě vysvětlí, svůj pracovní postup (s pomocí vychovatelky, případně podle předlohy)
- při práci sleduje termín splnění úkolu
- pracuje úsporně (šetří materiál, elektrickou energii, apod.)

- pod vedením vychovatelky dodržuje bezpečnostní pravidla při práci, pracuje tak, aby chránil zdraví své i ostatních

Hodnocení:

- dílčí činnost s pomocí vychovatelky průběžně porovnává s předem stanovenými kritérii a navrhuje úpravy, které vedou ke zlepšení
- rozpozná kvalitní práci a dobře splněný úkol, s pomocí vychovatelky či ostatních dětí zhodnotí podle předem stanovených kritérií práci druhých i vlastní práci
- na základě hodnocení celé práce pojmenuje příčiny úspěchu i neúspěchu a s pomocí vychovatelky navrhne úpravy, co by mohl příště udělat lépe a čeho se naopak zdržet
- s pomocí vychovatelky zjišťuje, jaký vliv mají výrobní postupy, které používá, na kvalitu životního prostředí

Profese:

- uvědomuje si, jaké pracovní činnosti ho těší, jaké mu jdou dobře, lépe než jiné
- poznává různé obory lidského konání
- získává informace o různých profesích a učí se v nich orientovat
- poznává možnosti uplatnění vlastních schopností a dovedností a využívá je v různých činnostech

6. Obsah vzdělávání ŠD

6.1. Člověk a jeho svět

Místo, kde žijeme:

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, školní družiny, činnosti ve škole a školní družině, okolí školy a školní družiny, bezpečná cesta do školy a školní družiny
- obec, místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce, význačné budovy, dopravní síť
- okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a světové strany
- regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR
- naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení, státní symboly
- Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, evropská unie, cestování
- Zeměpisné mapy – poznat ČR, naše sousední státy, Evropu, svět

Lidé kolem nás:

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, obchod, firmy, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým

- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, principy demokracie
- právo a spravedlnost – základní lidská práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání, právní ochrana občanů a majetků, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- kultura – podoby a projevy kultury
- základní globální problémy – významné sociální problémy, nesnášenlivost mezi lidmi

Lidé a čas:

- orientace v čase a časový řád – určování času, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, režim dne, roční období
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny

6.2. Člověk a jeho zdraví

- péče o zdraví, zdravá výživa – pobyt na čerstvém vzduchu, otužování, předcházení nemocem a úrazům, osobní a duševní hygiena, účelné plánování svého času, denní režim, zdravá strava, pohybový režim, pitný režim, první pomoc
- návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek (alkohol, kouření, drogy), hracích automatů a počítačových her
- osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí (šatny, schodiště, tělocvična, zahrada, hřiště ...), bezpečné chování v silničním provozu (dopravní značky, pravidla, předpisy) v roli chodce a cyklisty, chování ve veřejných dopravních prostředcích, krizové situace (šikana, týrání), setkání s neznámými lidmi, umět požádat o pomoc
- situace hromadného ohrožení (požáry, povodně, výbušniny, nebezpečné látky), umět používat telefonické tísňové linky, práce požárních, policie
- správné držení těla, průpravná a relaxační cvičení, vhodné oblečení a obutí na tělovýchovné činnosti
- rozvoj rychlosti, síly, pohyblivosti, aktivity, koordinace pohybů, pohotovosti, cvičení rovnováhy, organizace práce a volných vlastností (vytrvalosti, čestnosti, kázně, sebeovládání, rozhodnosti, odvahy a samostatnosti)
- pohybové hry, využití hraček a náčiní při cvičení, pohybová tvořivost, hra fair play
- základy gymnastiky – průpravná cvičení, akrobacie (kotouly, stoje, přemet stranou, skoky, přeskoky, cvičení s náčiním a na nářadí odpovídající velikosti a hmotnosti – žíněnka, lavička, žebřiny, bedna)
- rytmické a kondiční formy cvičení – cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem, říkadlem, písní, základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, 2/3, 3/4, a 4/4 takt, znázornění výšky, délky, a barvy tónu, tempo a pomlky, taneční kroky, otáčky, provedení písní, hudební hry
- základy atletiky – rychlý běh, hod míčkem, zdolávání překážek, štafety
- základy sportovních her – manipulace s míčkem, pálkou, spolupráce ve hře, vybíjená, fotbal

- turistika, terénní hry a pobyt v přírodě – chůze v terénu, orientace v prostředí, ochrana přírody, táboření (chůze podle značení, rozdělování a hašení ohně)
- sáňkování, bobování, bruslení, hry na sněhu a ledu, stavění sněhuláka, vyšlapávání obrazců a cest ve sněhu
- další pohybové činnosti – školka s míčem, školka se švihadlem, hry s lanem, cvičení s obručením, šátky, tyčemi, skákání gumy, šplh, cvrnkání kuliček, pouštění draků, chůze na chůdách, využití zahradního nářadí (skluzavka, průlezky, houpačky)
- základní tělocvičné názvosloví, smluvené povely, signály, organizování, měření a posuzování pohybových dovedností, her a soutěží, jednoduchá pravidla her, soutěží a závodů

6.3. Člověk a příroda

- látky a jejich vlastnosti – třídění
- voda a vzduch – koloběh vody v přírodě, význam pro život
- nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny, význam půdy pro život rostlin, polní práce
- Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období
- rostliny, houby, živočichové – životní potřeby a projevy, význam v přírodě a pro člověka, druhy ovoce a zeleniny, listnaté a jehličnaté stromy, domácí a volně žijící zvířata a ptáci, zvířata v ZOO, sladkovodní a mořští živočichové, květiny a léčivé rostliny, jedovaté rostliny a houby, lesní plody, škůdci, hmyz, přírodovědné vycházky a exkurze, chov a pozorování živočichů (pavouk, hlemýžď, brouci, morče, křeček), výstavky přírodnin, sběr hub, léčivých rostlin, kaštanů a žaludů, přírodnin
- životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi, význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi, podnebí a počasí
- rovnováha v přírodě – vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
- ohleduplné chování k přírodě a ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- propojení s pracovními a výtvarnými činnostmi – využití přírodnin, péče o rostliny, třídění odpadků

6.4. Člověk a svět práce

- rozvíjet jemnou motoriku, pracovní kázeň, tvořivost a vytrvalost
- ve všech oblastech udržovat pořádek na pracovním místě, zásady hygieny a bezpečnosti práce, umět poskytnout první pomoc při úrazu
- učit se vážit si lidské práce, konat společensky prospěšnou práci jak pro jednotlivce, skupinu i kolektiv
- elektronické hračky a hry
- počítače – ovládání výukových programů a her

Práce s drobným materiálem

- práce plošné i prostorové, práce s různými materiály – přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, dráty, fólie, korálky, krabičky, cívky, tiskátka
- používání různých pracovních pomůcek a nástrojů (lepidlo, nůž, nůžky, kladívko, kleště, hřebíčky, pilka, smirkový papír)
- využívání prvků lidových tradic, zvyků a řemesel
- zvládnutí jednoduchých pracovních postupů a operací, organizace práce
- šití, přišívání, vycpávání, vyšívání, tkaní, navlékání
- krmení ptactva, sbírání bylin, třídění odpadů, úprava životního prostředí

Konstrukční činnosti

- práce s prostorovými stavebnicemi, práce podle slovního i písemného návodu, předlohy
- plošné skládanky – puzzle, mozaiky
- domečky v lese
- neničit stavebnice, hry ani hračky

Pěstitelské práce

- péče o pokojové rostliny, pozorování přírody
- pěstování rostlin ze semen v místnosti
- rostliny jedovaté, rostliny jako drogy, alergie – rozpoznat podle obrázků

Příprava pokrmů

- správné stolování, hygiena, společenské chování
- příprava stolu, vybavení kuchyně – kuchyňské náčiní a nádobí
- příprava jednoduchého pokrmu (pečení perníčků a vánočního cukroví)

6.5. Člověk, umění a kultura

Výtvarné činnosti

- rozvíjení smyslové citlivosti
- uplatňování subjektivity
- ověřování komunikačních účinků

Tematické a ilustrační kreslení, malování a modelování, koláže. Používání papíru i různých jiných materiálů, výtvarné konstruování, ornamentální práce, výchova uměleckým dílem.

Zvládnutí barvy, rozvíjení smyslu pro barevnost, výtvarné a estetické cítění vůbec. Spontánní dětská kresba a malba, barevné skvrny, hra s písmeny a číslicemi, otisky přírodních materiálů.

Malba lidské postavy, zvířátek, ovoce a zeleniny, dopravních prostředků, her, zábav a hraček dětí. Strom, příroda, dům, město, vesnice. Kresba a malba podle názoru i z představy. Rozfoukávání skvrn, zapouštění, kolorování, koláže, zdobení, tisk.

Výzdoba oken k vánočním a velikonočním svátkům a ročním obdobím, výroba práníček a dárků, zdobení kraslic. Kresba na asfalt, dotváření zajímavých přírodních útvarů. Besedy o ilustracích, výchova uměleckým dílem.

Hudba, zpěv a tanec

Vokální činnosti

- pěvecký a slovní projev – pěvecké dovednosti, dýchání, výslovnost, měkké nasazení tónu, dechová výdrž, dynamicky odlišný zpěv, hlasová hygiena, rozšiřování hlasového rozsahu, nácvik nových písní, opakování dříve naučených písní, cvičení hudební paměti, zpěv sólový, skupinový, hromadný
- hudební rytmus – realizace písní ve 2/4, 3/4, a 4/4 taktu, tleskání, podupy, rytmizace a melodizace skupin slov, přísloví, říkadel a rozpočítadel, vět
- jednohlas, kánon
- intonace, vokální improvizace – hudební hry (ozvěna, otázka, odpověď), rozlišování písní a skladeb podle výrazu (smutná, veselá, taneční, klidná...)

Instrumentální činnosti

- hra na hudební nástroje – Orfeovy nástroje rytmické i melodické, poznávání hudebních nástrojů
- rytmizace, melodizace a stylizace, hudební improvizace – hudební doprovod písní, hudební hry

Hudebně pohybové činnosti

- pohybový doprovod znějící hudby – taneční hry se zpěvem, jednoduché lidové tance
- pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby – pantomima a pohybová improvizace a dramtizace (výška, síla, rychlost, opakování)
- orientace v prostoru – pamětní uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci a pohybových hrách

Poslechové činnosti

- kvality tónu – délka, síla, barva, výška, rozlišování hudebních a nehudebních zvuků, hlasů tónů
- vztahy mezi tóny
- hudební výrazové prostředky – rytmus, melodie, barva, kontrast, gradace, vzestupná a sestupná melodie, rytmické a dynamické změny v hudebním proudu
- hudba zpívaná i reprodukováaná, lidský hlas a hudební nástroj
- hudební styly a žánry – hudba taneční, pochodová, ukolébavka, dětská, lidová, moderní hudba
- interpretace hudby – slovní vyjádření (jaká je to hudba a proč je taková)

Literárně dramatické činnosti

Základní předpoklady dramatického jednání

- psychosomatické dovednosti – práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla, verbální komunikace
- herní dovednosti – vstup do role, jevištní postava
- sociálně komunikační dovednosti – spolupráce, komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace a hodnocení

Proces dramatické a inscenační tvorby

- náměty a témata v dramatických situacích – jejich nalézání a vyjadřování
- typová postava – směřování k její hlubší charakteristice, činoherní i loutkářské prostředky
- dramatická situace, příběh – řazení situací v časové následnosti
- inscenační prostředky a postupy – jevištní tvar na základě improvizované situace a minipříběhu, přednes
- komunikace s divákem - prezentace

Recepce a reflexe dramatického umění

- základní stavební prvky dramatu – situace, postava, konflikt
- základní divadelní druhy – činohra, zpěvohra, loutkové divadlo, pohybové a taneční divadlo
- četba poezie a prózy, pohádek, povídek, příběhů a dětských časopisů
- zhlédnutí loutkového i hraného divadla
- spisovatelé a ilustrátoři
- obsah čteného textu, hlavní myšlenka, ilustrace, dramaturgie
- pravidelná návštěva městské knihovny, besedy o dílech a spisovatelích pro děti
- zbavit děti bázně, trémy, přestovat v nich smysl pro poctivost, pravdomluvnost, sebevědomí, sebeovládání a kolektivnost
- rozvíjet kulturu řeči, vyjadřovací schopnosti, klást důraz na sociální vztahy mezi dětmi, na duševní stránku prožívání
- rozvíjet pozornost, paměť, představivost, rytmus, vnímání, fantazii, city, vůli, jednání, tvořivost
- dramatická hra jako základní stavební kámen dramatické výchovy
- rozehrání, uvolnění a soustředění
- objevování sebe a okolního světa
- pohyb a pantomima
- kontakty jinojazyčné komunikace a skupinové cítění
- plynulost řeči a slovní komunikace
- tvořivost

7. Časový plán vzdělávání

Podzimní období (září, říjen, listopad)

Rekreační činnost

- společné vyprávění zážitků z prázdnin
- četba pohádek
- soutěže o ceny
- pobyt na čerstvém vzduchu
- poslech CD

Zájmová činnost – pracovní-technická

- výrobky s podzimní tematikou
- příprava draků na drakiádu
- výroba figurek z přírodnin
- práce s modelínou

Zájmová činnost – přírodovědná

- sběr kaštanů a žaludů pro lesní zvěř
- pozorování polních prací
- poznávání lesní zvěře
- rozlišování jehličnatých a listnatých stromů

Společensky prospěšná činnost

- dodržování hygienických zvyklostí
- udržování pořádku na zahradě, uhrabávání listí
- pořádek v hračkách

Zájmová činnost – estetická výchova – výtvarná výchova

- výzdoba třídy podzimní tematikou
- účast ve výtvarných soutěžích
- hravé činnosti s barvou a různými výtvarnými materiály
- práce s přírodninami

Zájmová činnost – hudební výchova, hudebně – pohybová výchova

- hudebně pohybové hry s využitím různých pomůcek
- sborový zpěv za doprovodu kláves
- rytmizace říkadel

Zájmová činnost – sportovní

- soutěžní hry na hřišti a na zahradě
- vybíjená
- míčové hry
- školka s míčem a švihadly
- opičí dráha

Zájmová činnost – dopravní výchova

- upevňování znalostí o pravidlech silničního provozu – dodržování bezpečnosti na přechodu pro chodce
- pozorování dopravní situace na světelné křižovatce
- bezpečná jízda na kolech

Příprava na vyučování

- vypracování domácích úkolů
- hádanky
- jazykolamy
- opakování učiva pomocí didaktických her

Zimní období (prosinec, leden, únor)

Rekreační činnost

- společná četba pohádek, časopisů
- soutěžní hry o ceny
- sáňkování a bobování
- stavby ze sněhu

Zájmová činnost – pracovní-technická

- výroba vánočních dárků a přáníček
- pečení vánočního cukroví
- výroba vánočních ozdob
- vánoční aranžování
- výroba svíček
- stavebnice (lego, merkur)

Zájmová činnost – přírodovědná

- péče o ptactvo – krmítka
- pozorování zvířecích stop ve sněhu
- vycházky do parku spojené s pozorováním přírody
- péče o pokojové květiny

Společensky prospěšná činnost

- udržování pořádku v odděleních
- prohlubování znalostí o společenském chování – vánoční tradice
- stolování ve školní jídelně

Zájmová činnost – estetická výchova – výtvarná výchova

- výzdoba třídy vánoční tematikou
- výzdoba oken
- výroba Betlému
- batikování

Zájmová činnost – hudební výchova, hudebně – pohybová výchova

- zpěv vánočních koled
- hra na melodické nástroje
- sólový zpěv
- karneval
- relaxační cvičení s hudbou
- soutěže ve zpěvu

Zájmová činnost – sportovní

- sportovní hry v tělocvičně
- sáňkování v parku
- hry na sněhu

Zájmová činnost – dopravní výchova

- prohlubování znalostí o dopravní situaci – zvýšená opatrnost při jízdě na sněhu, při přecházení vozovky
- beseda s policistou

Příprava na vyučování

- formou hry prohlubovat znalosti z matematiky, českého jazyka a dalších předmětů
- cvičení postřehu
- vypracování domácích úkolů

Jarní období (březen, duben, květen)

Rekreační činnost

- společenské a stolní hry
- společná četba pohádek, časopisů
- soutěže
- hádanky, kvízy

Zájmová činnost – pracovní-technická

- výrobky s velikonoční tematikou
- tvořivé hry na písku
- pečení beránka, velikonočních perníčků
- jarní výzdoba třídy
- papírové skládanky a vystřihovánky
- společná akce pracovišť Erbenova a Pobytového střediska – výtvarná dílna

Zájmová činnost – přírodovědná

- vycházky do parku, pozorování květin, stromů
- poznávání jarních květin
- přesazování pokojových květin

Společensky prospěšná činnost

- péče o zahradu
- vytrhávání plevelů v okolí družiny
- velikonoční výzdoba
- zásady společenského chování

Zájmová činnost – estetická výchova – výtvarná výchova

- využití nových výtvarných technik s jarní tematikou
- zdobení kraslic různou technikou
- udržování velikonočních tradic

Zájmová činnost – hudební výchova, hudebně – pohybová výchova

- hudebně pohybové hry
- rytmizace říkadel
- poslech hudby

Zájmová činnost – sportovní

- hry ve volném terénu
- jízdy zručnosti na kolech
- sportovně soutěžní hry na hřišti
- fotbalový turnaj a turnaj ve vybíjené

Zájmová činnost – dopravní výchova

- pozorování dopravní situace ve městě
- poznávání dopravních značek
- bezpečná jízda na kolech

Příprava na vyučování

- didaktické hry
- prohlubování vlastivědných a přírodovědných znalostí
- dramaturgie pohádek
- vypracování domácích úkolů

Letní období (červen, červenec, srpen)

Rekreační činnost

- četba dětských časopisů a pohádek
- pobyt na zahradě
- výlety do blízkého okolí
- opékání vuřtů
- společná akce pracovišť Erbenova a Pobytového střediska ke Dni dětí – Pohádková cesta
- spaní ve družině - program

Zájmová činnost – pracovní-technická

- výrobky s prázdninovou tematikou
- papírové skládky
- stavby z písku

Zájmová činnost – přírodovědná

- výlet do lesa
- pozorování lesní zvěře
- beseda s myslivcem – ochrana přírody
- výlet do zámeckého parku v Častolovicích

Společensky prospěšná činnost

- úklid hraček
- udržování pořádku v odděleních a na zahradě
- sběr léčivých rostlin

Zájmová činnost – estetická výchova – výtvarná výchova

- výzdoba jednotlivých oddělení letní tematikou
- ilustrace k vlastním pohádkám
- abstraktní kresby

Zájmová činnost – hudební výchova, hudebně – pohybová výchova

- poznávání dětských hudebních nástrojů
- využití tanečních prvků v hudebně pohybové výchově
- relaxační cvičení s hudbou
- pěvecké soutěže

Zájmová činnost – sportovní

- turnaj ve vybíjené
- jízdy zručnosti na kolech
- překážková dráha na zahradě školní družiny
- sportovní soutěže

Zájmová činnost – dopravní výchova

- výlet na kolech
- dodržování bezpečnosti silničního provozu

Příprava na vyučování

- společné opakování získaných znalostí formou her
- didaktické hry

Celoroční vědomostní projekt

1. oddělení – Svět zvířat
2. oddělení – Poznáváme krásy naší vlasti
3. oddělení – Večerníček – české pohádky
4. oddělení – Hvězdná znamení zvěrokruhu
5. oddělení – Zvířata

Podmínky přijímání žáků do ŠD

- Zákonní zástupci přihlašují žáky do ŠD formou zápisních lístků. Zde jsou uvedeny základní údaje, zejména docházka žáka a jeho odchod ze ŠD. ŠD je určena přednostně žákům 1, - 3. třídy. Žáci rodičů na MD budou přijímáni pouze na doplnění kapacity ŠD – tj. do počtu **30 dětí v oddělení**.

8. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

- Vychovatelky dodržují předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a protipožární předpisy. Pokud zjistí závady a nedostatky, ihned informují nadřízeného a v rámci svých možností zabrání vzniku škody.
- Pro činnost ŠD platí ustanovení BOZ a PO. Žáci jsou s náplní seznámeni a svým podpisem souhlasí s podmínkami.
- Vychovatelky sledují zdravotní stav žáků a v případě náhlého onemocnění ihned kontaktují rodiče žáka. Při úrazu žáka během činnosti ve ŠD zajistí vychovatelky poskytnutí první pomoci.